

köri espereseket, felügyelő gondnokokat, eklézsiákat, egyházkö-
röket állandóan szorgalmazza az építés ügyének buzgóbb fel-
karolására s az eredményesebb gyűjtésre. Lelkesedésével, ki-
tartásával társakat szerez magának az építés előbbreviteléhez.
Kelemen Beniam, Koncz Márton esperesek, *Koronka* igazgató,
a gimnáziumi és köri gondnokok, a nemesen érző egész pap-
ság mind-mind lelkes bajnokaivá lettek lassanként annak az
ügynek, amelynek Mihály János Isten kegyelméből való ve-
zére volt!

Amikor mint királybíró *metalis reambulatiókon* — határ-
járó kiküldetésben — volt, a peres felektől a maga részére so-
hasem fogadott el semmit, hanem azt mondotta: „Van nekem
egy szegény leányom, aki beteges is, de lábbadozni kezdett;
az enyémet illető, vagy nekem szánt díjat annak utalványo-
zom. Küldjétek hozzá, kedvesen fogja venni“. Ez a leánya a
keresztúri gimnázium volt. Ennek aztán hoztak az illető köz-
ségek, vagy egyesek fát, deszkát, követ, cserepet azért a fá-
radságért, amit Mihály János az ő érdekében tett.

De mint szabadgondolkozó unitárius és erős magyar ér-
zésű ember, hasznos szolgálatokat tett, ahol csak lehetett a
többi vallásfelekezeteknek is. Nemes egyéniségére semmi sem
jellemzőbb, mint az egyházak történetében az a páratlan eset, hogy
az *unitárius* Mihály János alkirálybíró a havasalji *katholikus* köz-
ségek inspektor kurátoruknak választották és Kovács Mihály
kath. püspök a választást készséggel jóváhagyta. Mihály János
pedig ezt a tiszteletet olyan buzgalommal és eréllyel viselte,
hogy az ő kurátorsága idején épült a havasalji faluknak a leg-
több temploma, papi háza és iskolája.

A férfias kitartásnak, az önzetlen munkásságnak és a sza-
badgondolkozó unitárius férfiúnak keresve sem tudnám felmu-
tatni nemesebb példányképét. Kedves Tanulóiifjúság, Őt köves-
vessétek! Fajotoknak, egyházatoknak legyetek hozzá hasonló
munkásai! Azok a tömör, szilárd falak, melyek az ő vezérlete
alatt épültek s amelyek százesztendő múltán is rendületlenül
állják az idők viharait, emlékeztessenek gyakran — óréa, aki
mindnyájunknak, mindnyájatoknak példát mutatott!

Péter Lajos.

BR. PETRICHEVICH HORVÁTH KÁLMÁN.

El sem tudjuk képzelni az unitárius egyházat nélküle. Mi,
akik az ő szárnyai alatt nőttünk fel, megszoktuk, hogy minde-
nyütt ott lássuk. Az Egyházi Fő- és Képviselő Tanácsban. A
Dávid F. Egyletben és az Irodalmi Társaságban éppen úgy,
mint a lelkéskörben. Ott lássuk, mint legszentebb javainknak
feltétlenül őrző pásztora. A szép és nemes ügyeknek mindig

kész pártfogóját. Az ifjuságnak nemeskeblű barátját. A szent céloknak áldozatra kész pátronusát. Az Isten- és emberszere-
tetnek a mindennapi életben való megtestesülését. Ősi családja
legszentebb hagyományainak kifejeződését. Akárhol láttuk,
mindenütt megérezte szívének melegségét; mert ő azon át
gondolkozott, azon át adakozott s azon át irányított és vezetett.
Csupa szív-ember. S mert ő is mindenkit szeret, mi is mind-
nyájan szeretjük. Szeretjük a gyermek szeretetével, mellyel az
édesanyjához simul, szeretjük a hitrokonság tüzeiben megke-
resztelt lélek őszinteségével.

Ezért fáj nekünk, hogy most visszavonulni látjuk arról a
munkamezőről, amelyben az ő jó szive olyan sokszor mele-
gitett, életet, áldást és termékenységet árasztott. Mert új emberek
jöhetnek, nagy gondolatok szülehetnek, nagyratörő tervek épül-
hetnek, intézmények fölvirágozhatnak; de az ő jó szívét semmi
ki nem pótolja nekünk. Távozását is a szive sugallta s le-
mondó levelét is az diktálta. „Ha az ember állásának nem tud
eleget tenni, amint az megkívánja, adja át másnak” — mondja.
Nem egyéb ez, mint az egyház szeretetéből fakadó töprengés,
amikor érzi, hogy „a lélek kész, de a test erőtelen.”

De fájdalomunkban vigasztalásunk is van. Mert Báró
Petrichevich Horváth Kálmánt semmi el nem szakíthatja
tőlünk. Ha minden alkalommal nem is láthatjuk közöttünk, de
ott lesz az ő jó szivével és nemes lelkével. Ha nehéz próbák
elé állítja kicsiny egyházunkat a sors hatalma; ha hajónk
recseg és ropog a haragos hullámoktól; ha évszázadokon át
félve őrzött szent értékeinkben nagy károkat okoznának a
zordon viharok: ő bizonyára ott lesz velünk a gyászban és
szenvedésben. De ha kiderül az égboltozat s a haragos felhők
elülnek, ha nyugodt vizeken folytathatjuk útunkat az ígért
földje felé: akkor is az ő szeme derül fel a legelsőnek s az
ő szive dobog a leghangosabban. V. A.

UNITÁRIUSOK PRÁGÁBAN.

Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja az a vallásos moz-
galom, mely Csehországban a háboru után indult a cseh nem-
zeti egyház gondolata jegyében s amely az unitárizmus szá-
mára is körülbelül már tízezer hívet szerzett. A mozgalom
eredeti rugója nem csak vallásos jellegű, nagy része van benne
a cseh nemzeti öntudat háboru utáni ébredésének is. A
csehek és morvák számára a köztudatban a Habsburg dinastia
és a római katolicismus jórészt egyet jelentett. A Habsburgok
trónjának összeomlása s az önálló köztársaság megalapítása
után mindinkább megerősödött a nemzeti egyház gondolata is.
Napról-napra szaporodott azoknak a világi és egyházi vezér-
embereknek száma, kik követelték az istentiszteletben a latin